

Výtvarná avantgarda
scénografie 20. a 30. let 20. století

Výtvarná avantgarda

-Českou výtvarnou avantgardu pomáhají formovat
rezultáty některých evropských uměleckých středisek:

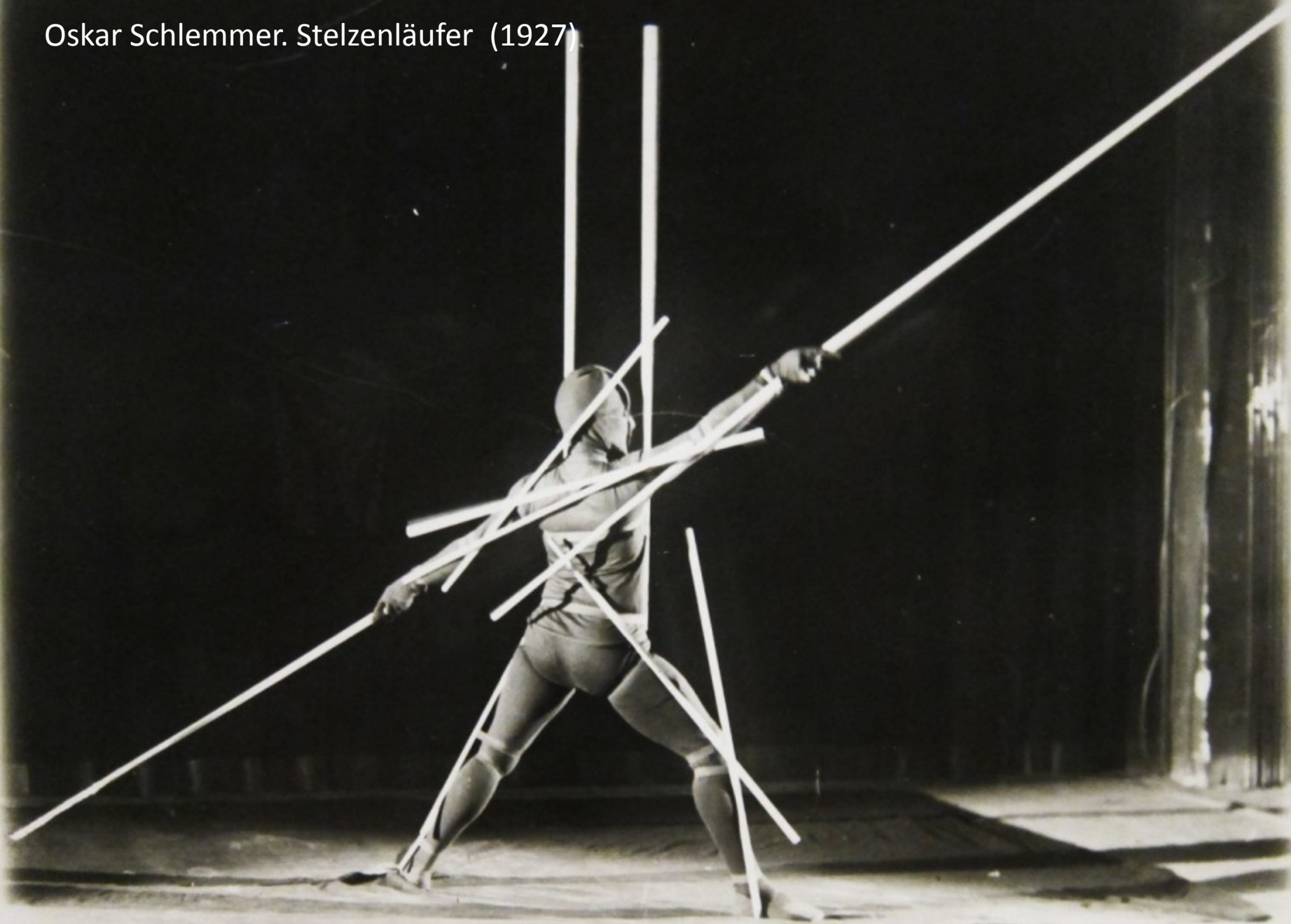
zásadní vliv Bauhausu:

Oskar Schlemmer,

Vasilij Kandinskij,

László Moholy-Nagy – otevřeli scénické možnosti
abstraktním výrazovým prostředkům

Oskar Schlemmer. Stelzenläufer (1927)

Oskar Schlemmer

Oskar Schlemmer

Oskar Schlemmer

Výtvarná avantgarda

- Nejradikálnějším zdrojem inspirace se stal ruský konstruktivismus
- Ljuba Popová zavrhuje předmětnost a nepředmětnost prohlašuje naprosté osvobození od všeho, co bylo vytvořeno dřív.
- Ve spolupráci s Mejercholdem zbavili jeviště v inscenaci Crommelynckova Velkolepého paroháče (1921) všech konvencí včetně portálového rámu, neboť se hrálo pod širým nebem.
- rozestavují se dřevěné praktikábly, podlahy, žebříky, schody a stupně
- nejsou zde skutečné předměty, jen materiálová schémata

Ljuba Popova, Velkolepý paroháč (1921)

Ljuba Popova, Velkolepý paroháč (1921)

Osvobozené divadlo

Osvobozené divadlo byla pražská avantgardní divadelní scéna založená jako divadelní sekce Devětsilu v závěru roku 1925 a oficiálně vystupující od února roku 1926

Důležití scénografové:

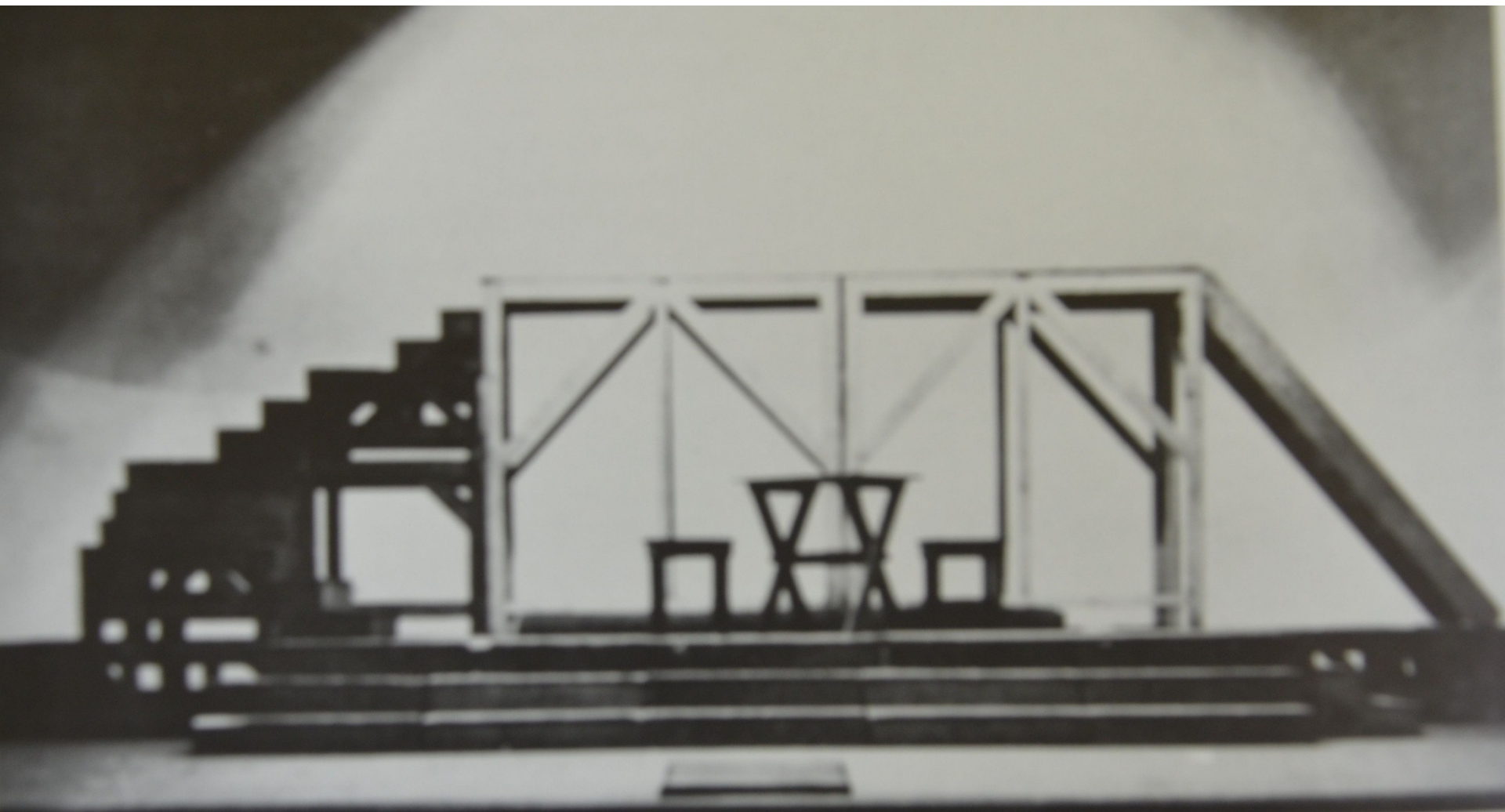
Bedřich Rádl

Otakar Mrkvička

Karel Teige

František Zelenka

Antonín Heythum

Osvobozené divadlo

se přihlásilo programově ke **konstruktivismu** a poetismu

-u nás přehodnocení funkce scénografie z dotud víceméně statického pojetí k dynamickému sledu proměn, aktivně rytmezujících děj

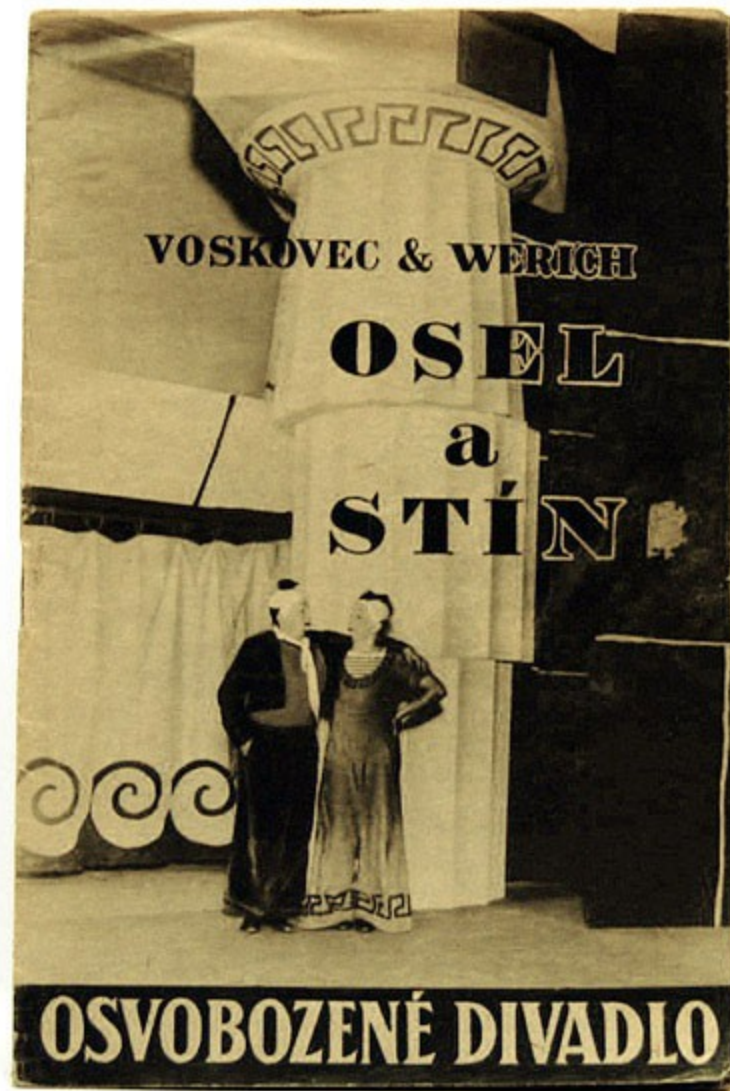
-V druhé etapě Osvobozeného divadla symbolizované V + W příklon k poetickému naivismu

Vest Pocket Revue (1927)

František Zelenka, Caesar,
Osvobozené divadlo (1932)

Brno na přelomu 20. a 30. let nemělo kromě A. V. Hrstky stálého výtvarníka a scénografický program tohoto divadla nebyl systematický

Brno si prošlo konstruktivismem, expresionismem i malířským kubismem.

Velké oživení nastalo s příchodem Jindřicha Honzla a E. F. Buriana 1929-31. Hlavním scénografem se stal Zdeněk Rossmann

Kupec benátský -
16.01.1931 (Antonín
Heythum - scéna, II.
obraz)

Kupec benátský - 16.01.1931 (Antonín Heythum - scéna, III. obraz)

Zdeněk Rossmann, L.Blatný, Smrt na prodej, ND v Brně 1930

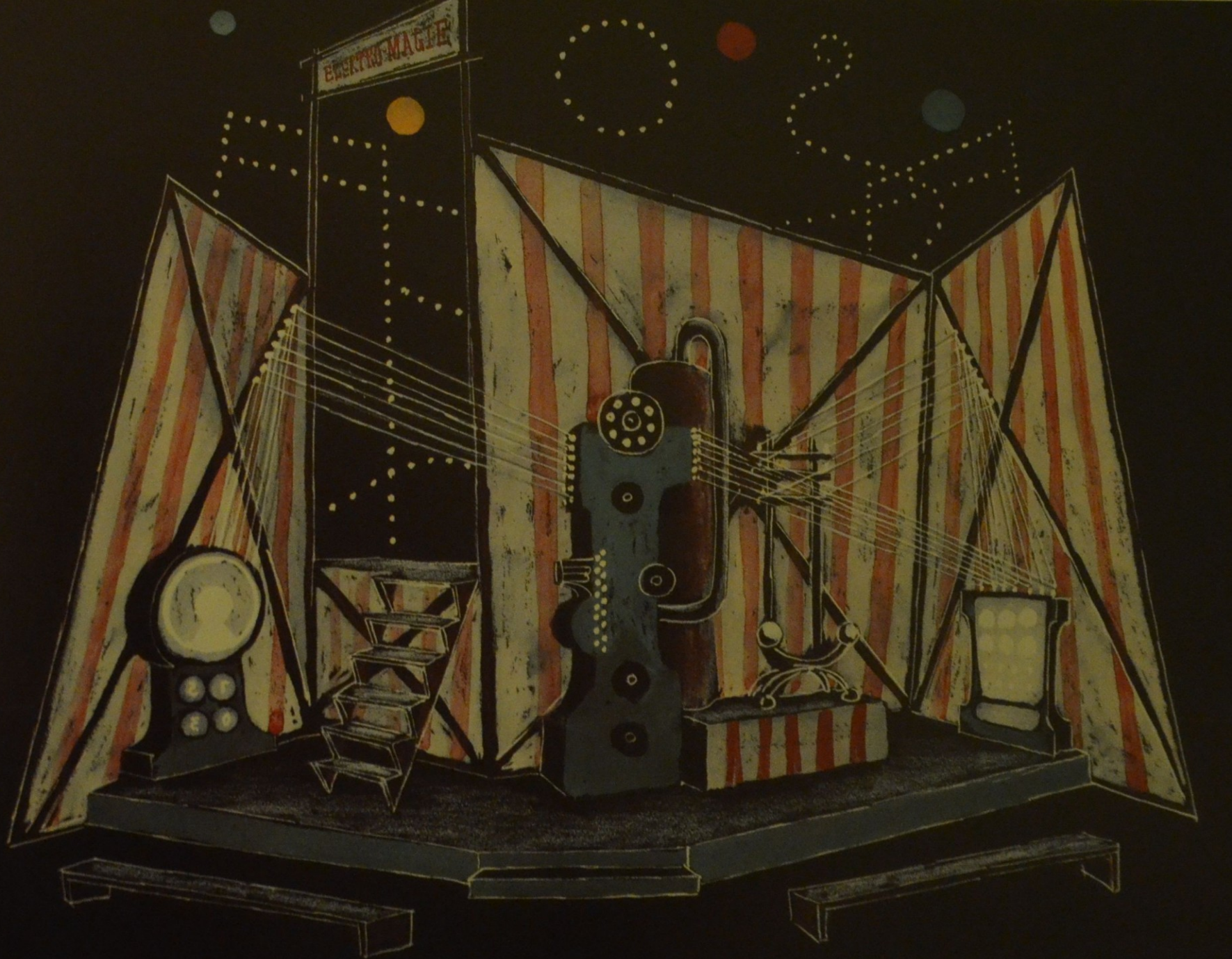

František Muzika

Raná brněnská spolupráce Jindřicha Honzla s Františkem Muzikou spojovala konstruktivismus s poetismem

Ve hře Ultimo použil tři růžové paravány, schůdky a předměty, plné humoru, oslavující moderní techniku . Fantastický elektrický přístroj chrlí spousty drátů, jimiž je do nepřehlednosti spoutaná celá scéna, vyzdobený girlandami žárovek.

Na počátku třicátých let se scénografie od architektonicky pojednané zdůrazňující její specifčnost z tohoto pojetí vymaňuje a malíři začínají vnášet svůj rukopis přímo do divadla např. právě F. Muzika. – přechod k surrealismu

František Muzika, Ultimo, Stavovské divadlo (1928)

Dalším představitelem imaginativně ztvárněné scény byl malíř Alois Wachsman – snové, bezvzdušné prostory.

Prospero - 04.11.1937 (Alois Wachsmann - návrh scény)

Světlo

Jako výtvarný činitel začíná hrát roli v divadle 30. let. Světlo dává vyniknout různým strukturám materiálu, proměňovalo objekty, propojovalo herce s atmosférou představení...

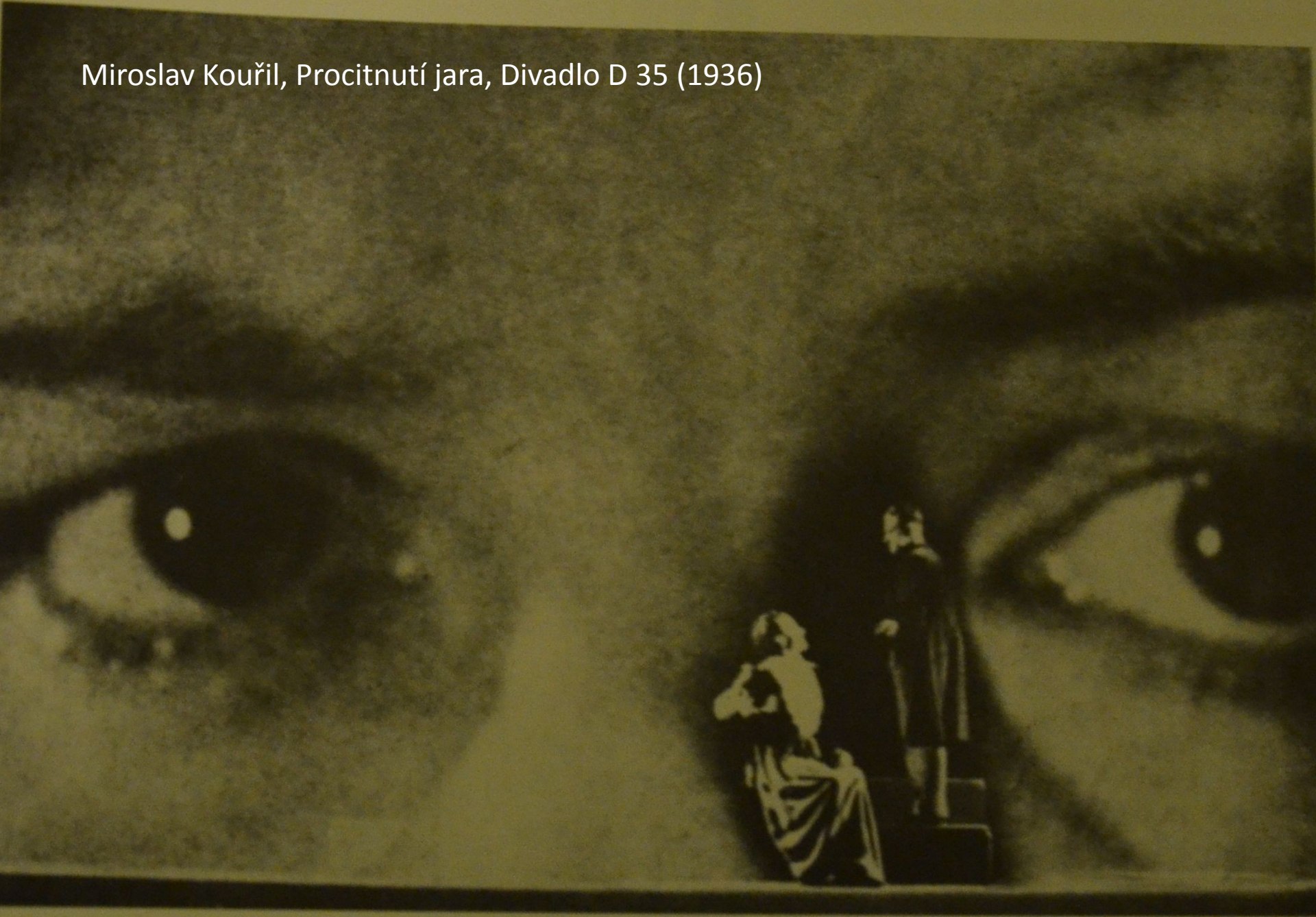
- prosvěcování laťové podlahy
- postava překrytá rastrem drátěného pletiva
- záběry nezvyklých detailů
- „svícení stínem“
- filmová projekce

Světelné inscenace divadla D 35 režiséra E. F. Buriana a scénografa Miroslava Kouřila rozkládaly děj na jednotlivé sekvence, střídaly celky s naddimenzovanými detaily a pohrávali si s možností paralelních dějů.

Theatergraph

vynález českého divadelníka E. F. Buriana a scénografa Miroslava Kouřila. Ti v polovině třicátých let před jeviště spustili jemnou, průhlednou tylovou oponu, na kterou promítali filmy nebo diapozitivy. Obraz nefungoval jako ilustrace, ale jako aktivní významová složka představení.

Miroslav Kouřil, Procitnutí jara, Divadlo D 35 (1936)

Použitá literatura a zdroje (citováno dne 4.4.2015)

ADLEROVÁ, Alena. *Dějiny českého výtvarného umění*. Vyd. 1. Editor Vojtěch Lahoda. Praha: Academia, 1998, 478 s. ISBN 8020006303.

<http://www.phil.muni.cz/udim/avantgarda/index.php?pg=osvobozenedivadlo>

<http://www.phil.muni.cz/udim/avantgarda/index.php?pg=fzelenka2>

<http://archiv.narodni-divadlo.cz/ArchivniDokumentFotografie.aspx?ad=9545>

<http://www.theatre-architecture.eu/cs/zpravy/pul-stoleti-laterny-magiky.html>

<http://archiv.narodni-divadlo.cz/default.aspx?iz=cs&dk=Umelec.aspx&iu=3419&pn=256affcc-f002-2000-15af-c913k3315dpc>